

IN MEMORIAM

Dr. Miroslava Despot (1912-1995)

U Zagrebu je 13. kolovoza 1995. u osamdeset i trećoj godini umrla ugledna hrvatska povjesničarka dr. Miroslava Despot. Rođena je u židovskoj trgovačkoj obitelji Blis (u Varaždinu 25. rujna 1912). Tu je završila pučku školu a zatim preselila s roditeljima u Zagreb gdje je od 1923. do 1931. završila gimnaziju (licej), ali je studij nastavila tek poslije II. svjetskog rata i diplomirala povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1950. do 1953. bila je kustos u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, zatim radi na istom poslu u Muzeju za umjetnost i obrt, a od 1963. do 1973, kad je na vlastiti zahtjev umirovljena, bavila se znanstveno-istraživačkim radom u Institutu za historiju radničkog pokreta Hrvatske gdje je od 1965. vodila Centar za naučnu dokumentaciju i Sekciju za povijest 19. stoljeća.

Godine 1957. obranila je doktorsku disertaciju na Filozofskom fakultetu s temom iz gospodarske povijesti Hrvatske i to: Osredek, njegov postanak i razvoj. Iduće godine završila je arhivistički tečaj na Stage international des archives u Parizu, sudjelovala je kao referent i predavač na više međunarodnih znanstvenih skupova u Hrvatskoj, ondašnjoj Jugoslaviji i u Europi. Njeni radovi prevedeni su na nekoliko svjetskih jezika, kojih je nekoliko govorila ili se njima služila (engleski, njemački, francuski, talijanski).

S obzirom da je područje znanstveno-istraživačkog interesa dr. Despot bilo izuzetno široko, teško je izdvojiti ono najbitnije. Ipak, mislim da je najviše dala na polju gospodarske povijesti Hrvatske u 18. i 19. st. i da je tu uz dra Ivana Ercega i dra Igora Karamana bila najistaknutiji djelatnik poslije Mije Mirkovića i Rudolfa Bičanića. Posebno se bavila manufakturama, poglavito izradom stakla i porculana, a u 19. st. i razvojem industrije, trgovine, radom gospodarskih društava i komora, analizom časopisa i pojedinih gospodarskih djelatnika (Šporer, biskup Vrhovac, Janko Drašković, Vukotinović, Lovrić i dr.).

Kao kustos u muzeju priredila je brojne izložbe, napisala mnogo vodiča, kataloga i objavila mnoštvo članaka u raznim muzealnim časopisima i biltenima. Počela je kao vrsni muzealac s izložbama koje su bile ne samo sistematizacija postojećeg, nego i istraživački prilozi, pa je tako i završila svoj bogati životni opus. U posljednje dvije godine vratila se opet struci i nastavila istraživati bogate ostavštine Ivana Kukuljevića i njenog omiljenog profesora Josipa Matasovića i održala predavanje samo o jednoj njegovoj kutiji građe, o "devetnaestoj škatuli", kako je govorila. Oprostila se s izložbom o stopedesetoj obljetnici rođenja Izidora Kršnjavoga (1845.-1995) koja i sada stoji u Hrvatskom državnom arhivu.

Isto tako je važna njena djelatnost na polju kulturne povijesti i uopće povijesti kulture. U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici i Hrvatskom državnom arhivu poznavala je i pregledala brojne fondove, izradila bibliografije nekih novina i časopisa, a najvažniji je na tom polju njen rad: Osvrt na štampanu građu i literaturu o gospodarskoj povijesti Hrvatske od 1850. do 1918. (Prilog gospodarskoj povijesti iz fondova zagrebačkih biblioteka). Izradila je opsežnu bibliografiju radova o biskupu Maksimilijanu Vrhovcu koja nam je izvanredno dobro došla kad smo objavljivali njegov Dnevnik sa životopisom (1987, I. dio). Isto tako je izradila bibliografiju o Pavlu Ritteru Vitezoviću, o Josipu Matasoviću, a pripremala je nešto slično i za druge, npr. za Ivana Kukuljevića.

Posebno se dr. Despot isticala kao vrsni predavač na javnim tribinama, u okviru Povijesnog društva Hrvatske gdje je godinama bila tajnik i jedan od utemeljitelja, ali je nastupala i na radiju, pisala članke o poznatim ličnostima u novinama i časopisima. Od 1957. do 1967. predavala je gospodarsku i kulturnu povijest studentima geografije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Zapažen je i njen rad u enciklopedistici i leksikografiji, npr. u Enciklopediji Jugoslavije, oba izdanja, u Pomorskoj i Enciklopediji likovnih umjetnosti i u Hrvatskom biografskom leksikonu, u kome je, u knjizi 3, 322.-324 dobila zasluženno mjesto u obradi dr. Mire Kolar-Dimitrijević.

I na koncu, izdvojit ćemo neke njene knjige i veće priloge koji i danas imaju važno mjesto u hrvatskoj gospodarskoj i kulturno-gospodarskoj povijesti. To su:

- Privreda Hrvatske XVII.-XIX. stoljeća. Izbor građe. Zagreb 1957.
 - Pokušaji manufakture u građanskoj Hrvatskoj u 18. stoljeću, Zagreb 1962.
 - U putničkoj kočiji od Karlovca do Varaždina godine 1846, Zagreb 1962.
 - Ivan Kukuljević Sakcinski i njegov rad u okviru Društva za pověstnicu jugoslavensku, Zagreb 1967.
 - Staklana Osredok. Njen postanak, razvoj i prestanak, Zagreb 1968.
 - Doprinos Josipa Matasovića ekonomskoj historiji, Zagreb 1970.
 - Industrija građanske Hrvatske 1860.-1873, Zagreb 1970.
 - Industrija i trgovina građanske Hrvatske 1873.-1880, Zagreb 1979.
- Posebno ističemo ove dvije posljednje knjige koje su pisane sintetski, pregledno pa i danas imaju trajnu vrijednost.

Dragutin Pavličević

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST

INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY

INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

28

ZAGREB

1995.

Izdavač: **ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU**

REDAKCIJA:

Branka BOBAN, Neven BUDAK, Mirjana GROSS, Franko MIROŠEVIĆ,
Štefica POPOVIĆ, Nikša STANČIĆ, Božena VRANJEŠ-ŠOLJAN

UREDNIČKI KOLEGIJ:

Ivo GOLDSTEIN, Dragutin PAVLIČEVIĆ, Mario STRECHA

IZVRŠNI UREDNIK:

Mario STRECHA

Adresa uredništva: Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Zagreb, Krčka ul. 1

tel.: 385 01 519 044 fax: 385 01 513 834

Časopis izlazi jednom godišnje. Izdavanje časopisa sufinancira Ministarstvo
znanosti i tehnologije Republike Hrvatske.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu fizičku i tehničku
kulturu SR Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis "Radovi" oslobo-
đen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Ministarstvu znanosti i tehnologije Republike
Hrvatske pod br. UP-547/2-84-1984.

ZA IZDAVAČA:
Ivo GOLDSTEIN

DESIGN NASLOVNICE:
Iva MAKVIĆ

**PRIJEVOD SAŽETAKA NA
NJEMAČKI JEZIK:**
Marina DENONA-KRSNIK

PRIPREMA ZA TISAK:
Hrvoje STANČIĆ

TISAK:
KRATIS
Vrapčanska 15, Zagreb

Tiskanje završeno u siječnju 1996. godine